

بررسی و مقایسه خودکارآمدی عمومی در دانشجویان حضوری و غیرحضوری استان کرمان

نسیم سعید^۱، فروزان ضرابیان^۲، مانوش مهربانی^۳، احمد علیپور*

دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران

The Evaluation and Comparison of General Self-Efficacy in Attending and Non-attending Students of Kerman Province

Nasim Saeed¹, Forouzan Zarabian², Manoosh Mehrabi³, Ahmad Alipour*

Shahid Bahonar University of Kerman, Kerman, Iran

Abstract

Introduction: Self-Efficacy is an individual's judgment about his/her abilities and assurance about having personal capabilities. People, who are highly efficient, perceive higher goals for themselves, have more desirable behavior, and are more successful in different fields such as education, etc. Moreover, with recent advances in information technology in the 21st century, accessibility to quality learning for all individuals has become inevitable and it is necessary to use more modern educational approaches. There was no significant difference in the general self-efficacy of the attending and non-attending students ($P=0.174$). The mean diploma grades of the attending students were higher than the non-attending students ($P<0.001$). The mean BA scores of the attending students were higher than that of the non-attending students ($P<0.001$). There was a correlation between the mean BA scores and general self-efficacy of the students attending university ($P=0.009$, $r = 0.546$). There was no correlation between the mean BA scores and general self-efficacy of the non-attending students ($P=0.933$, $r = 0.019$).

Materials and Methods: In this descriptive-analytic study, data was collected using Schwartz's general self-efficacy questionnaire. The statistical population of our study consisted of all students in the field of educational sciences who were in their final semester at Shahid Bahonar University (attending university, $n=29$) and all students in the field of educational sciences who were in their final semester at Payam-e-Noor University (non-attending university, $n=29$), Kerman, Iran. The statistical sample was equal to the statistical population. Data were analyzed using SPSS software, version 12. Frequency, percentage, mean, t test, and Pearson's correlation coefficient were used as appropriated.

Results: There was no significant difference in the general self-efficacy of the attending and non-attending students ($P=0.174$). The mean diploma grades of the attending students were higher than the non-attending students ($P<0.001$). The mean BA scores of the attending students were higher than that of the non-attending students ($P<0.001$). There was a correlation between the mean BA scores and general self-efficacy of the students attending university ($P=0.009$, $r = 0.546$). There was no correlation between the mean BA scores and general self-efficacy of the non-attending students ($P=0.933$, $r = 0.019$).

Conclusion: Although there was no significant relationship between the self-efficacy scores of attending and non-attending students, open and distant education can be helpful because of other advantages such as compensating the lack of educational spaces, reducing costs, creating equal opportunities, and alignment with global developments.

Key words

General self-efficacy, face-to-face education, distant education

چکیده

مقدمه: خودکارآمدی همان قضاوت فرد نسبت به توانایی‌های خود و اطمینان از دارا بودن قابلیت‌های فردی می‌باشد. افرادی که دارای خودکارآمدی بالاتری می‌باشند، اهداف بالاتری را در نظر گرفته و رفتار مطلوب‌تری را در پیش می‌گیرند و به موفقیت‌های بیشتری در زمینه‌های مختلف از جمله تحصیل دست می‌یابند. به‌علاوه با توسعه فن‌آوری ارتباطات در قرن ۲۱، دستیابی به هدف‌های یادگیری با کیفیت برای همه و در همه‌جا، با امکانات فردی اجتناب‌ناپذیر شده که لازم است راهبردهای آموزشی جدیدی به کار گرفته شوند.

مواد و روش‌ها: نوع تحقیق توصیفی تحلیلی بوده است که با استفاده از پرسشنامه خودکارآمدی عمومی شوارتزر اطلاعات مورد نیاز به‌دست آمده است. جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه دانشجویان ترم آخر مقطع کارشناسی رشته علوم تربیتی دانشگاه شهید باهنر کرمان (دانشگاه حضوری) ($N=29$) و کلیه دانشجویان ترم آخر رشته علوم تربیتی مقطع کارشناسی دانشگاه پیام نور کرمان (دانشگاه غیرحضوری) ($N=29$) می‌باشد. نمونه آماری نیز با جامعه آماری برابر می‌باشد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۲ صورت پذیرفته و در بخش آمار توصیفی از فراوانی، درصد و میانگین استفاده شده است. در بخش آمار استنباطی از آزمون t و ضریب همبستگی پیرسون استفاده گردیده است.

نتایج: بین خودکارآمدی عمومی در دانشجویان دانشگاه حضوری و دانشجویان غیرحضوری تفاوت معنی‌داری وجود ندارد ($p=0/174$). معدل دیپلم دانشجویان دانشگاه حضوری بالاتر از دانشجویان دانشگاه غیرحضوری می‌باشد ($p<0/001$). میانگین معدل کارشناسی دانشجویان دانشگاه حضوری از دانشجویان دانشگاه غیر حضوری بالاتر است ($p<0/001$). بین خودکارآمدی عمومی دانشجویان دانشگاه حضوری و معدل کارشناسی آنان همبستگی وجود دارد ($p=0/009$) و ($r=0/546$). بین خودکارآمدی عمومی دانشجویان دانشگاه غیرحضوری و معدل کارشناسی آنان همبستگی وجود ندارد ($p=0/933$) و ($r=0/019$).

نتیجه‌گیری: اگرچه نمرات خودکارآمدی دانشجویان آموزش‌های حضوری و غیرحضوری تفاوت معناداری ندارند ولی آموزش‌های باز و از راه دور می‌تواند به‌دلیل مزایای دیگر خود از جمله جبران کمبود فضاهای آموزشی، کاهش هزینه‌ها، ایجاد فرصت‌های برابر و همگامی با پیشرفت‌های فناوری جهان و در صورت استفاده از راهبردهای مناسب آموزشی پیشنهاد شود.

واژگان کلیدی

خودکارآمدی عمومی، آموزش حضوری، آموزش غیرحضوری

مقدمه

موفقیت انسان احتیاج به تعهد، کاردانی و پشتکار دارد که این موارد از طریق خودکارآمدی (Self efficacy) حاصل می‌شود [۱]. خودکارآمدی عبارت از قضاوت فرد از خود در مورد توانایی انجام یک عمل ویژه است [۲،۳]. خودکارآمدی وابسته به احساس کنترل فرد روی محیط و رفتارش می‌باشد. همچنین عقاید مرتبط با خودکارآمدی بر اهداف و آرزوها اثر می‌گذارد و تشکیل‌دهنده پیامدهای رفتار انسان می‌باشد [۴]. احساس خودکارآمدی یکی از مهمترین جنبه‌های اطلاعاتی در مورد خودمان است. این اطلاعات مربوط به برآورد ما، شخصیت ما و احساس خودکفایی ما می‌باشد. افراد با حداکثر احساس خودکارآمدی می‌توانند به‌طور مؤثر با موقعیت‌ها برخورد کنند؛ به عبارتی شایستگی برخورد با موقعیت‌ها را دارا شوند [۵]. در نظریه یادگیری اجتماعی Beile احساس خودکارآمدی

چه درست یا نادرست از چهار منبع ریشه گرفته‌اند. این منابع عبارتند از:

۱. به‌دست آوردن تجربه بعد از عملکرد
۲. استنباط فعالیت‌های شخص دیگر بر اساس مشاهده.
۳. قضاوت‌ها، تشویق‌ها یا اظهار عقیده دیگران.
۴. وضعیت فیزیولوژیک که بر اساس قضاوت‌های ما درباره قدرت، توانایی و تحمل‌مان تغییر می‌کند.

این نشان می‌دهد که تغییر درک احساس خودکارآمدی با استفاده از یک یا چندین منبع اطلاعاتی امکان‌پذیر است. افرادی که دارای خودکارآمدی بیشتری باشند، اهداف بالاتری را در نظر گرفته و متعهدتر شده و در نتیجه رفتار آنها مطلوب‌تر می‌شود؛ در حالی که افرادی که خودکارآمدی پایینی دارند نتیجه رفتار آنها مناسب نیست. همچنین خودکارآمدی مشخص می‌کند که افراد چگونه موانع را بررسی می‌کنند. افرادی که خودکارآمدی پایینی

آموزش از راه دور است.

آموزش از راه دور از زمان آغاز خود در دهه ۱۸۰۰ رشد پایداری داشته است [۱۶]. در صورتی که مشخص شود تحصیل غیرحضوری می‌تواند خودکارآمدی بیشتری در دانشجویان ایجاد نماید و با توجه به اهمیت آموزش‌های غیرحضوری و از راه دور در جهان خصوصاً با توجه به کمبود فضاهای آموزشی در ایران این تحقیق می‌تواند با ارائه تصویر و مقایسه‌ای از میزان خودکارآمدی در دانشجویانی که در دانشگاه‌های حضوری و غیرحضوری مشغول به تحصیل می‌باشند زمینه‌های بازنگری و اصلاح روش‌های آموزشی در سیستم آموزش عالی و تداوم طرح‌های نوین در کشور باشد.

مواد و روش‌ها

این پژوهش با هدف کلی تعیین و مقایسه میزان خودکارآمدی دانشجویان حضوری و دانشجویانی که بر اساس آموزش از راه دور تحصیل می‌نمایند و با این فرض که بین خودکارآمدی آنان تفاوت وجود دارد، طراحی شده است. روش تحقیق توصیفی تحلیلی بوده است. بدین منظور پرسشنامه استاندارد خودکارآمدی عمومی Schwartzer که شامل ۱۰ سوال در طیف چهار درجه‌ای لیکرت می‌باشد و در ۲۳ کشور مورد استفاده قرار گرفته و ضریب کرانباخ آن ۰.۸۳٪ می‌باشد، مورد استفاده قرار گرفت. به منظور کسب اطمینان از روایی محتوای پرسشنامه از نظرات جمعی از اساتید محترم و صاحب‌نظران و کارشناسان بهره گرفته شد و پس از تأیید بین واحدهای نمونه توزیع گردید. در این پژوهش ضریب آلفای کرانباخ ۰.۸۰٪ به دست آمد.

جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان ترم آخر رشته علوم تربیتی در مقطع کارشناسی دانشگاه شهید باهنر کرمان (حضوری) ($N=29$) و دانشجویان ترم آخر رشته علوم تربیتی دانشگاه پیام نور کرمان (غیرحضوری) ($N=27$) بوده است که در نیم سال دوم سال ۸۶ مشغول به تحصیل بوده‌اند. در ضمن با توجه به محدودیت جامعه آماری و نمونه آماری با جامعه آماری برابر می‌باشد. به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات به دست آمده در سطح آمار توصیفی از فراوانی، درصد، میانگین و نمودار ستونی استفاده گردید. همچنین میانگین وزنی پاسخ‌ها محاسبه شده است. در سطح آمار استنباطی جهت آزمون فرضیه‌های تحقیق آزمون t و ضریب همبستگی پیرسون با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۲ به کار گرفته شد.

دارند به آسانی در روبرو شدن با مشکلات متقاعد می‌شوند که رفتارشان بی‌فایده است و سریعاً دست از تلاش بر می‌دارند. در حالی که افرادی که خودکارآمدی بالایی دارند موانع را به وسیله بهبود و اصلاح مهارت‌های خود از سر راه بر می‌دارند و عدم اطمینان کمتری را تجربه می‌کنند [۶].

همچنین خودکارآمدی در موفقیت‌های تحصیلی افراد نقش مهمی را ایفا می‌کند. تحقیقاتی که توسط Schwartz در ۲۳ کشور جهان انجام شده نشان‌دهنده این مطلب می‌باشد که میان خودکارآمدی و موفقیت تحصیلی ارتباط مستقیم وجود دارد؛ از این رو بررسی خودکارآمدی در نظام‌های آموزشی امری حیاتی می‌باشد.

با توجه به این که در عصر ارتباطات دانایی و توانایی غلبه بر مشکلات رمز بقاست و در این رهگذر تک‌تک عناصر جامعه باید سهیم باشند و در این رابطه درک عوامل پیش‌بینی‌کننده رفتار اجرای مداخلات در راستای تغییر رفتار را تسهیل می‌نماید بنابراین دستیابی به خودکارآمدی یکی از نیازهای ضروری زندگی است [۷].

بنابراین Fitzgerald درک احساس خودکارآمدی از دو اصل مهم تشکیل شده که عبارت است از: انتظارات و ادراکات فرد از توانایی‌هایش برای انجام رفتار خاص و معتقد بودن به این امر که انجام رفتار خاص منجر به یک پیش‌آگهی مناسب خواهد شد (انتظارات پیامد) [۸]. افراد با تلاش زیاد می‌توانند انتظارات را تغییر دهد. از طرفی انتظارات احساس خودکارآمدی جزئیاتی مانند اهمیت، قدرت، عمومیت را بررسی می‌کند و با تفسیر دقیق آن می‌توان فرآیند رفتاری را سنجید؛ از این رو احساس خودکارآمدی و عملکرد با فرآیند تغییر ارتباط دارند و اثرات متقابلی روی یکدیگر می‌گذارند [۹]. پژوهش‌های مختلف نیز تاثیر خودکارآمدی بر تغییر رفتار را تایید کرده‌اند [۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵].

با توجه به اهمیت خودکارآمدی در بهبود عملکرد و موفقیت‌های افراد در زندگی همچنین موفقیت‌های تحصیلی انجام تحقیقاتی در زمینه بررسی خودکارآمدی در دانشجویان و دانش‌آموزان ضروری می‌باشد همچنین با تغییرات سریع علوم و تکنولوژی در جهان پر واضح است که تنها با روش‌های سنتی نمی‌توان با این تغییرات هماهنگ شد. با گسترده شدن فن‌آوری اطلاعات روش‌های آموزشی متحول گردیده به طوری که هر فرد در هر مکان و هر زمان بتواند با امکانات خود بدون حضور فیزیکی در مکان تدریس مشغول یادگیری شود که این راهکار همان روش

یافته‌ها

معدل دیپلم و لیسانس دانشجویان دانشگاه شهید باهنر بالاتر از معدل دیپلم و لیسانس دانشجویان دانشگاه پیام نور بود.

جدول شماره ۱: مقایسه معدل دیپلم و لیسانس دانشجویان شهید باهنر و پیام نور

تعداد	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار	
21	15/00	19/50	17/88	1/30	معدل دیپلم باهنر
22	15/00	18/43	16/96	0/92	معدل لیسانس باهنر
23	78/11	19/25	15/70	1/61	معدل دیپلم پیام نور
22	78/12	16/30	13/99	1/61	معدل لیسانس پیام نور

$$(p < 0/001)$$

بین میزان خودکارآمدی در دو گروه دانشجویان حضوری و غیر حضوری تفاوت معنی داری وجود نداشت.

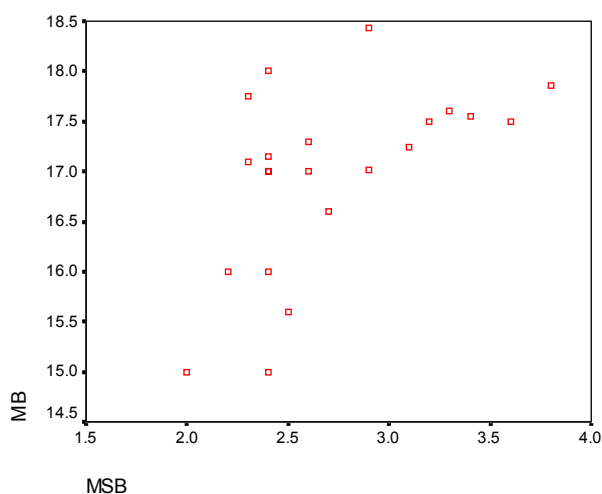
جدول شماره ۲: مقایسه میزان خودکارآمدی دانشجویان شهید باهنر و پیام نور

تعداد	میانگین وزنی پاسخ‌ها	انحراف معیار	میانگین خطای معیار	
27	2/93	0/45	0/87	پیام نور
29	2/74	0/56	0/10	شهید باهنر

$$(p = 0/174)$$

با افزایش معدل دانشجویان شهید باهنر (حضوری) خودکارآمدی آن‌ها افزایش می‌یابد (ضریب همبستگی ۰/۵۴۶).

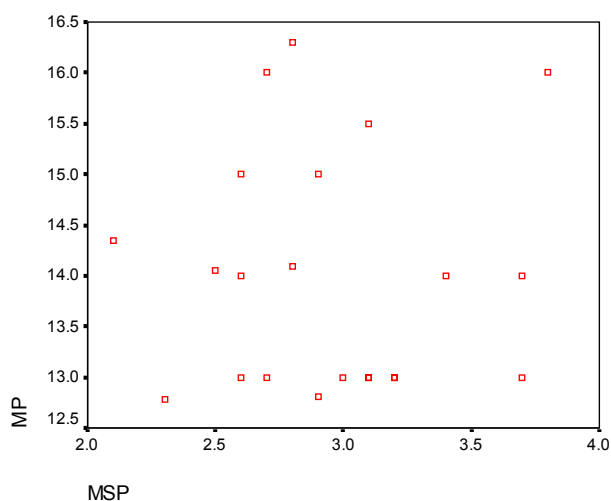
نمودار شماره ۱: رابطه معدل و خودکارآمدی دانشجویان شهید باهنر

$$(p = 0/009)$$

افزایش معدل دانشجویان پیام نور با خودکارآمدی آن‌ها همبستگی ندارد و دو متغیر از هم مستقل هستند (۰/۰۱۹).

نمودار شماره ۲: رابطه معدل و خودکارآمدی دانشجویان پیام نور

$$(p = 0/933)$$

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از انجام این پژوهش تعیین و مقایسه خودکارآمدی عمومی در دانشجویان حضوری و غیر حضوری بوده است که بر اساس پرسشنامه خودکارآمدی عمومی Schwarzer نتایج زیر به دست آمد:

معدل دیپلم و لیسانس دانشجویان حضوری بالاتر بود. بین میزان خودکارآمدی عمومی در دانشجویان دانشگاه حضوری و غیر حضوری تفاوت معنی داری یافت نشد. با افزایش معدل دانشجویان حضوری

پژوهش حاضر تحت تاثیر عوامل دیگری شکل گرفته باشد که جزء متغیرهای این پژوهش نبوده‌اند.

مطالعات دیگری مثل مطالعه Aragon و همکاران نشان می‌دهد سبک ترجیحی یادگیری افراد بر انگیزه، انجام تکالیف و کنترل شناختی آنها اثر می‌گذارد و اگر این عوامل کنترل شوند حضوری یا غیرحضوری بودن آموزش‌ها تاثیر معناداری ندارد [۱۹]. البته مطالعه انجام شده پیرامون موفقیت تحصیلی و رضایت‌مندی مقایسه شده در آموزش‌های غیرحضوری و حضوری توسط Summers و همکاران، در کل پدیده بدون اختلاف معنادار عنوان شده توسط Russell را تایید می‌کند؛ یعنی آموزش‌های حضوری و غیرحضوری در ایجاد موفقیت تحصیلی و رضایت‌مندی تفاوت معناداری ندارند [۲۰]. پژوهش Johnson و همکاران نیز به همین عدم اختلاف معنادار اشاره دارد ولی آموزش‌های باز و از راه دور را به دلیل سایر مزایایی که دارد، پیشنهاد می‌دهد [۲۱]. در ایران با توجه به کمبود فضاهای آموزشی، مشکلات آموزش‌های حضوری اعم از صرف هزینه‌های کلان، صرف وقت زیاد می‌توان با سرمایه‌گذاری در راستای آموزش‌های غیرحضوری با کاهش هزینه‌ها و ایجاد فرصت‌های برابر و ارائه آموزش‌های عمومی و دانشگاهی در اقصی نقاط کشور و دسترسی هر چه بیشتر به منابع آموزشی و ایجاد آموزش‌های مادام‌العمر و همگام شدن با تکنولوژی و پیشرفت علوم در جهان به شرط پرداختن به راهبردهای آموزشی مناسب به موفقیت‌های چشمگیری در زمینه رشد و توسعه آموزش عالی در کشور نائل گردید.

خودکارآمدی آنها افزایش می‌یابد. افزایش معدل دانشجویان غیرحضوری با خودکارآمدی آنها همبستگی ندارد و دو متغیر از هم مستقل هستند.

نتایج مطالعه حاضر همسو با مطالعه DeTure بوده که برای پیش‌بینی موفقیت دانشجویان (معدل) در محیط آموزش از راه دور انجام شده است. مطالعه دتور نیز نشان داد نمرات خودکارآمدی نشانگر مناسبی برای موفقیت دانشجویان نیستند. یعنی دانشجویانی که خودکارآمدی بالاتری داشتند و ناپسته به زمینه بودند الزاماً نمرات بالاتری نداشتند [۱۷].

ولی مطالعه حاضر نتایج متفاوتی با مطالعه Beile & Boote دارد در این مطالعه نمرات خودکارآمدی در هر دو گروه شرکت‌کننده به شکل حضوری و مبتنی بر شبکه افزایش یافته است. البته لازم به ذکر است که در این مطالعه هر دو گروه چهره به چهره و مبتنی بر شبکه یک دوره مجدد آموزش مبتنی بر شبکه را گذرانده‌اند. و پژوهشگران بحث کردند که آموزش مبتنی بر شبکه سبب افزایش خودکارآمدی در میان دانشجویان شده است [۱۸]. به نظر می‌رسد علت این تفاوت در راهبردهای آموزشی باشد که آموزش مبتنی بر شبکه در اختیار یاددهنده قرار می‌دهد که این راهبردها در آموزش‌های غیرحضوری دانشگاه پیام نور در اختیار استاد نیست و یا به کار گرفته نمی‌شود.

همچنین همان‌گونه که Bandura چهار منبع عمده اطلاعاتی را که احساس خودکارآمدی را تحت تاثیر قرار می‌دهد، معرفی کرده است: دستاوردهای عملکرد، تجربیات جانشینی، ترغیب کلامی و برانگیختگی هیجانی [۹]، ممکن است خودکارآمدی نمونه‌های

References:

1. Maibach E, Morphy D. Self efficacy in health Promotion research and practice conceptualization and measurement. *Self Education Research*. 1995; 10(1): 37-50.
2. Hickey M & et al. Cardiac Diet and Exercise self-Efficacy. *Nursing Research*. 1992; 41(6): 347-351.
3. Pender N.J, Murdaugh C, Parsons M.A. Health education in nursing practice. Upper Saddle River, NJ: Pearson/Prentice-Hall; 2006.

4. Schwarzer R, Luszczynsk A. Self efficacy adolescence risk taking behavior and health. In: *Self-Efficacy Beliefs of Adolescents*. Information age publishing; 2005: 139-159.
5. Lefrancois C. *Psychology for teaching*. 7th ed. Wads worth publishing (Co); 1991.
6. Bandura A. "health Promotion by socio cognitive means health education behavior". *Journal of Health Education & Behavior*. 2004; 31(2): 143-164.

7. Critelli J.W. Personal growth and effective behavior. CBS College publishing: New York; 1987.
8. Fitzgerald S.T. "Self-efficacy Theory: Implications for the occupational health Nurse". AAOHN Journal. Des 1991; 39(12): 552-557.
9. Bandura A. "self-efficacy: Toward a unifying Theory of Behavioral Change". Psychological Review. 1977; 84(2): 191-215.
10. Clark M.M. & et al. "Self-Efficacy in weight Management". Journal of Clinical Psychology. 2001; 59(6): 739-749.
11. Stotland S. & et al. "situational dieting self-Efficacy and short-Term Regulation of Eating". Appetite. 1991; 17: 81-90.
12. Marcus B.H. & et al. "Self-Efficacy and the stages of Exercise Behavior Change". Research Quarterly for Exercise and sport. 1992; 63(1): 60-66.
13. Allison K, Dwyer J.O. & et al. "Self efficacy and Participation in Vigorous Physical activity High school student. Journal health education behavior. 1999; 26(1): 12-24.
14. Long G, Stevens K. "using technology to promote self efficacy for health eating in adolescence". Journal nursing scholarship. 2004; 36(2): 134-139.
15. Dian V. & et al. "predictors of health behavior in college student". Journal of advance nursing. 2004; 48(5): 463-474.
16. Parker A. A Study of Variables that Predict Dropout from Distance education [Internet]. 1999 [cited 2011 Aug 6]. Available from: <http://www.ascilite.org.au/ajet/ijet/v1n2/parker>
17. DeTure M. The Use of Worked Examples as a Substitute for Problem Solving in Learning Algebra. American Journal of Distance Education. 2004; 18(1): 21-38.
18. Beile P.M., Boote D.N. Does the medium matter? A comparison of a Web-based tutorial with face-to-face library instruction on education students' self-efficacy levels and learning outcomes. Research Strategies. 2004; 20(1-2): 57-68.
19. Aragon S.R., Johnson S.D., Shaik N. The influence of Learning Style Preferences on Student Success in Online versus Face-to-Face Environments. American Journal of Distance Education. 2000; 16(4): 227-243.
20. Summers J.J., Waigandt A, Whittaker T.A. A Comparison of Student Achievement and Satisfaction in an online Versus a Traditional Face-to-Face Statistics Class. Innovative Higher Education. 2005; 29(3): 233-250.
21. Johnson S.D., Argon S.R., Shaik N. Comparative Analysis of Learner Satisfaction and Learning Outcomes in Online and Face-to-Face Learning Environments. Journal of Interactive Learning Research. 2000; 11(1): 29-49.